

پچشنبه — ۲۴ کانون ثانی ۱۳۴۰

برنجی سنه — نومرو ۷

آبونه شرائطی :
سنه لکي ۲۵۰ ،
آلتي آيلتي ۱۲۵
فوق العاده نسخہ لک
ایچون ۵۰۰ و ۳۰۰
غروشدر ،

مجموعه من هیئتتجه
طبعی تدریب ایدلمه
آثار اعاده ایملز.

ملکی تحریک

اداره خانه : باب
حالی چاده سنده
وقت مطبعه سنه
متصل گوشه
باشنده نومرو ۱
صاحب و مدیر
مستولی محمد سیح

ادریه پسر کونره بر حیفار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، فنی ، مصور مجموعه در

ندیمات مصاحبه‌لری

- ۶ -

(برخی مدیس — Intuition esthétique)

روحزده جریان ایدن حادثاتی ، خارجی کورمه آلیشان کوزلرمزه تدقیق ایدرسک ، پارچا پارچا خلقله حالده بولتیورلر ظن ایدردز . فقط بو کوزوش ؛ ابتدائی عصرلرده پاشایان انسانلرک دکیز اوستده کی قازا پارچالری کوروب ده باصدقلری طوبراقلره اولنرک هیچ بر علاقه سی بولونمادینی ظن ایدیشلری قدر غافلانه در . ناصلا که اطراف صوره چورین آدلر ، آلتدن آله ، صیرتده که وب بورودیکمز طوبراقلره مربوط ایدلر ؛ منقطع کی کوروان روحی حادثلرده یکدیگرینه اوله جاباغیلدرلر بورابطلر بعضاً میدان چیتاروعی الا کثر صولر آلتنده قاش کی یزدن کندیلری کیزلرلر . اوستده قالانلر بزم ایچون معلوم ومشعور ، آله قاجانلرایسه اکثر اجمهول وغیر مشعوردرلر ، بئلیکمزک قسم کلیسی وجوده کتیرن بوقارا کلق و حیرا جهانک ، بو غیر مشعور عالمک روحی اهمیتی نا اون بدنجی عصردن ، فیلسوف (لایبنج) دیزی معلومدر . وارلغمزک اساسی تشکیل ایدن عناصر ، بوقارا کلق جهانک ده رینکارنده یاشار واسرار انکیز موجودیلری چوقلمزندن صاقلارلر .

اولایلرکه اونک نه زمان ختام بولاجنی کیمسه کیدرمنز . بونک نتیجه سی اولارق نفس ایه آفاقی طبیعت آراسنده هیچ بر یاریق قبول ایتمین ، دیننده محیطی ومحیطه اولان اسارتی انعکاس ایتدین ، وجدنده حیوانیتی ادامه ایدن ابتدائی انسانیه مایتنده طوبراغه ، عرقه ، دیگر طبیعی واجتماعی معطایه اهمیت ورن معاصر انسان آراسنده کی فرقی کورویورز . ابتدائی انسان ایچون طبیعت وطبیعت ایه ملون جمعیت دوغروندن دوغرویه بر معطارد . اونک اتمام واکلی ، تصحیح وتعدیل موضوع بحث دکلدز . اوراده جمعیت برواقه در . معاصر انسان ایچون ایسه جمعیت دائماً اصلا احتیاج کوستر ؛ ادبیات ایه ، علم ایه ، صنایع ایه ، عدالت ایه تکمله محتاجدر . بواعتبارله درک ملیت برواقه اولمقدن زیاده بر مفکوره در ، معطای اولمقدن زیاده ناشأدر ، اراده محسولیدر واونک ایچوندرک سیاسی ساجمده دهموقراسی ایه متفقدر .

۱۹ کانونائی ۱۴۰۰

دارالفنون روحیات معلمی

مصطفی شکیب

برآز ایمالی ومهم اولان بو سطرلره خلقجیلک اعظمی انکشافنه اشارت ایدن مؤلف ملیتچیلیکی خلقجیلک مفکوره سنک ضروری بر متفق ایدیلور .

الحاصل ملیت مفکوره سی بشری مفکوره دن اوزاق و آیری کورمه دن عزت بک بوتون اثرینی بوفکرک اشتریح وتلقینه حصر ایش و بشری آهنگ حقیقی ملیت مفکوره لرینک بر سه تفویضیدر ، دینک ایستمشدر .

اثرک نتیجه سی ملیت ایه دین آراسنده کی مشارکت ومباشرت فطعلرینک تحلیل حصر ایدلشدز بونک ایچون دینک ماهیتی ودین ایه ملیت مناسبتلری حقنده کی مختلف مطالعه وشهادت تاریخیلری کوزدن کچیریور :

« دینده ایکی عنصر کوزتمک ممکندرکه بولردن برینه دینک صورتی ، دیگرینه محتواسی دییه بیلیرز . برنجیمی حسی برشکلدر ، قدسیت دوغوسندن عبارتدر ؛ ایکنجیمی ایسه هر دینی دیگرندن تقریق ایدن بعض اعتقادلرک ، مناسک واساطیرک هیئت مجوعه سیدر . »

« اوله ظن ایدیورمکه ملیت دوغوسنکده بویه دیندارانه برحسی ، مختلف ادیانک مشترک اولان صورتی برابرنده طاشیدیلغنی کیمسه انکار ایدرمز ؛ دیدکن صوکرک حکمی تأیید ایدرک مثاللری فرانسر ، ایتالیان ، تورک ، روس ملتپروزلرینک فکزلرنده کوستیریور . مثلاً تورک ادیبلردن بعضیلری تورکک اولودبندن بحث ایه دکلری وقت البته دینک محتواسی قضایاه میورلر . چونکه بو محتوالر سیر یادن بحار اوووسته و آنا طولی به قدر بک متنوع ، مختلف ، قسماً یکدیگرینه ضددر . اولنرک دوشوندکلری ، دها دوغروسی حس ایتدکلری اولولق تورککلک قدسیتیدر . »

« دین ایه ملیت یکدیگرینه توافقده ایده بیلورلر ، تعارضده »

ملی اولوق ایستمن بشریت بر مدعا ایه بر قبض مدعایک ترکیبی وجوده کتیرمک غیرتده . انسان حریتی آریور ، فقط اوئی منفی برطرزده ، استکفاف ایدرک دکل ، بلکه مثبت ونام اولارق ، طبیعت حاکمیتی تأسیس ایدرک ، بناء علیه طبیعتده بر قیمت ویره درک تحقق ایتدیرمک ایستور . . .

« آرادیمز حریت دیندار زاهدک ظن ایدیک کی برتک آنده بوتون طبیعی وخارجی غایهلردن فراغت ایه وجوده کله مز . بلکه آنجق اوزون ، آذینه وصبره متوقف بر سعیک محسولی

تحریر

روح بتون الهامی عشقندن آلیکن ،
ترك ايندك اوزاقلده بو سودالكي بردن ...
كزدم بزي تسخير ايند افسانهلى يوردى ،
هرشى بگا ماضيى اخطار ايدييوردى ...
رؤيا كوردو يورمش كسي آواره دولاشدم ؛
أك صوگرا بو هجران ايله بردنيره طاشدم ؛
ييلدزله سوردم سنى يالكنز كيچكده ،
سوردم سنى ييلدزله : « سن سوكيلى نرده ؟ »

*

ايتكده قرافك نى هرگون داهانلان ،
گونلرگه تحميرله ييكمكدهم الان ...
ديخسهده ، برلظه حق اولسون ، بو ائينم ،
سودايه تحمير داهان مشكدر امين ...

عارف روزگار ۳۳۹

روحي واوندكى واقعه لرى اكله ق ايجون قولالاييله جك
ألأبى تشبيه « ويليم جيمس » ك شوتميليدر: اوكانظرأ روحز
بردره كى آقار ومثاديا آققددرد . اودردنك معين برينده عني
صوابه ايكي دفعه يقانق ؛ ينى واقع اولان هر هانكي بروحي
حالى برايكنجى دفعه عينا ياشامق ممكن دكلدر . دالعه لرى
بربرنى قووالايان صولر ، يكديكرى آرقاسندن قوشوشان بياض
تويوقوزولر كى ، دوروب ديكلمه دن مجهول بردكزك فحشته
قاريشق ايجون جابلارلر . روحزك بوسردولو نهري ، هروقت
ساكن ودالعين آقاز . بعضأ اويله مد وجذرلر ياپار ، اويله
طيفان وفضانلر كوستركه او اوسلو نهرك ، بويا ناغى يقارق
جبلد يرمش كى عصيان ايند نهري ناصل انقلاب ايديكي بزي
حيرتله دوشورور . ايشته كوكمىزك بردنيره بوكلوبده
ايتكده رساعت رقاصى كى منتظم جابلان قلمىزك وجده كان
درويشلره بكنز ، ديكي زمانلر ، بوفيسان آنلردر . « هيجان »
ديديكمز حالت ، روحزك جوشدينى ، قابيه صيغامدينى بوملرده
واقع اولور . بيلكمزده كى بو مد وجذرلر كاه برأى بوزلونك
جاذبه سيله ؛ بو طيفانلر اكثيريا براضطرارك وبرديكي عذاب
فورطنه سيله تحصيل ايدر .

دوغربدن دوعرى به ، واسطيه حاجت قالدن سيله بيلديكمز
يكاه وارلاق بورد . ذنأ اطرافرده موجود كوردديكمز كائنات
واوندكى وارقلرى بيله آنجق بوزده به عكس ايتش برخيالت
كى مشاهده ايتكده يز ، صنعت خارجدى كى وارلك خارجده
وار اولوشنه لايقددرد . آنجق ، طبيعت بزم روحزه انكس ايدر
بو نهرك صولر به چالقاى ، دالعه لربه شدت جريان ويردجك
اولورسه اوزمان صنعت كمال احتراض ايله بتون علاقهنى
اظهار ايدر .

اوحالده بزم ايجون بلاواسطه معلوم اولان بوروحى شائيتلى
تثبيت ايتك ضروريدر . ضروريدر دييورم ؛ چونكه هراسانده وار
اولان بو جاني نه رل زمان زمان يكديكريله تلاقى ايدر ودانما
دالعه لر ينك كاه نرين ، كاه جوشقون سسلرنى بوكستملك ، ابديته
ايشيتد يرملك ايستر . دويان ايجون دويورمق اذلى برقاوتنور .
بوقانون اولماسه دى صنعت اولمازدى . روحزك اعماقده حاصل
اولان بو چالفايتلره ، بوهيجانلره برلسان بيان ويرد بيلملك
ايجون اولنرى بتون قوتيله ، بتون جاناييله طوعق وياشاتق
لازمدر . بوياشيده حواس عاجز ، عقل كوتورمدر چونكه
روحزى كوزمزله كوردمز ، قولانغمزله ايشيدمه يز و چونكه

بسيط رتأمل ايله فكري اساسلره دايانه رق اولنرك موجوديتلرنى
الد ايتك محلدرد . بونك ايجون تك بريول واردر : ايجنى
ديكله مك .. درويشلك « نفسى مراقبه » ، روحياييجلرك « باطنى
مشاهده - Introspection » ديدكارى يول بوخصوصده
يكاه واسطه در . صوفياه تعبيريله « مساوا » دن ، علمى اصطلاح
ايله « اشيا » دن بتون رابطه لرى كسوب سطحى امامزك قانى
قابولقلى ياره رق اصل بيلكمزده ، اوصو حاله كاش آتش كى
دائما يانان يراقان يره ايتك ؛ اونك بى حدود ومظم درينلكرسه
دالمق لازمدر . يك اندر انسانلرده موجود اولان بوقابليت
سياه سنده دركه برنهر كى دائما آقوب كيدن روحزك دالعه لرى
طوتاييلير ؛ اعماقه كبرله ن وارقلرى ياقالايله يليز . ايشته
حققى صنعت اثرلى بومعوى مصولرك ايتندن چيقاويلان
ايچيلردر . قيمتلى نسيتمده ندرتلى وندرتلى درجه سنده
قيمتلى واردر . نه بختياردر اوانسان كه بتون حياتنده برايكى
صف واولنرك ايچريسندن ده سكرز ، اونانجى چيقاره بيلسين ؟
روحزده كى بو اوجوچى هيجانلرى واله آووجه صيغمايان
حسلرى بردالنيچ كى انيكلنره دالوب درينلكلره اينه رك ياقالامق
ملكسته فلسفه اصطلاحنده (حدس Intuition) ديرلر ،
بلاقيده وشرط ، حق منفعله علاقهرز ، بوكونكى مثبت علمك
كوسترديكى حقيقتلره بيله لاقيده ، صرف « كوزلك » ايجون ،
اوندكى الهى سره ايرمك مقصديه ياييلان باطنى مشاهده به ،
وجدلى مراقبه به « بدئى حدس » ديه بيليز .
اون دوقوزنجى عصر ك اكدرين فيلسوفلرندن برى اولان

« فرید ریخ کیزه » (توارخ آل عثمان ، توارخ نسل آل عثمان ، تارخ آل عثمان ، کتاب توارخ سلاطین آل عثمان) نامری آئنده موجود متعدد اثرلرک بر اصله راجع اولدیفی « عثمانی تاریخنه حائد اطلاعات » مجموعہ سنک ۳-۲ نجی جزئنده یازدیفی بر مقاله ایله اثبات ایتمش، عین سنه نیک یورطیسندده بو اثرک اوروداده موجود نسخہ لرله مقایسہ لی برصورتده متنی نشر ایله مشدر . طاش باصمه حالده منتشر نسخہ به سطحی بر نظر عطف ایدر ایسه ک اثرک نه قدر امکانشراق داخلنده انتشار ایتدیرمکه چالیشلدفی آ کلاشیلیلیبر . ارتق بوندن صوکره عثمانی تاریخیلیرینده بو مطبوع نسخہ به استانبولده کی توارخ آل عثمان لرک مقایسہ لی تحولات جدولی علاوه ایتکدن باشقه بر وظیفه ترتیب ایدمن .

ایشته برمناسبتله بزده عین اثرک مأخذلری ، اتمام تاریخی ومؤلفی آراشدیرمجیز . مؤلفک اسمنه آئرنده تصادف ایدرمدیکنر بوتاریخنک بوتون نسخهلرنده اثرک باشنده کی ایضاحاندن وانحاً آ کلاورز که یازید وقایع دورندن دها اولکی زمانلرده تاریخی اثرل تألیف اولومشدر ، که آدی مجهول مؤلف « هر بری بر توارخنک بولوب وجمع ایدوب » اثری تحریر ایتدیکنی آ کلامسیله کندیرسندن اول یازیلی اثرل موجود اولدیفی آ کلاتیور . بویازیلی اثرلرک موجودیتنی شیمدیک بویضاحاندن آ کلامقله برابر بو معلومات یالکیز بر بیلکدن عبارت قلش اولوبور . بناء علیه کرک بو اثرل وکرک دیگر اسکی وثائق میدنه بیقیمانجه توارخ آل عثمانک مأخذلری یازیلی اثرلرک هانکیسندن آلدیفی صراحه آ کلاشیلامیه جقدر . اگر مؤلف بو جهتلری اہمال ایتیمش اولسه ایدی اووقت بونلری آراشدیرمغه هیچ محل قالمه جق ایدی .

بو کتابک مأخذلری ایکی قسمه آیره یلیز : بری یازیلی اثرلر ، دیگر یاده دی جیات ناقلردر ، که بونلرده وقعه لرک شاهده لرندن عبارتدر . مؤلف آئرنده [مثلاً تارخ عثمانی انجمنده کی نسخہ ده ص : ۸ ، ۱۳] یازیلی منبعلری ذکر ایتک ایچین « اما بعضیلر ایدر ، شوبله روایت اولونورک ، راویلر شوبله روایت ایدرلر کیم ، طرزدن کی عبارده لرله ایضاح ایتکده در .

دیگر نوع مأخذلری دها واضح جملہ لرله اکلامقده زء که بونلر یک مهم اولدیفندن هپسنی یکان یکان ذکر ایده جکیز . بوضوئرله مؤلفک یاشادینی زمانلر و دیگر خصوصات برز تنور ایده جکدر .

« توارخ آل عثمان » لر

حقندہ

— ۲ —

« توارخ آل عثمان » لر کرک مأخذلری وکرک مندرجاتی اعتباریلہ یک زیاده شایان تدقیق ایسه ده استانبول کتبخانه لرده متعدد نسخہ لری موجود اولدیفی حالده مع التأسف هیچ بر تورک تاریخی منتسب طرفندن تدقیق اولوناماش ، حتی بوتون نسخہ لرک یکدیگرندن آری مستقل بر اثر اولدیفی ذهابنه دوشولمشدی . نهایت سابق استانبول دارالفنون مدرسلرندن (شہ لینگ) عرض ایتدیکنر نقطه به تماس ایدیور و دیورکه : « طبیعت بر شعر مجموعہ ییدر ؛ ذکاوتی ممکن دکل آکلاماز ؛ چونکه اسرار انکیز Mystherieux برشکلده یازلشدر . فقط بویازیلرک معناسی اکلامایه مقتدر اوله ییدق ، بحیفہ لری نفیس بر سرابه بکزمین اشعر مجموعہ سنک (روح) ک بتون برداستانی باشند باشه او قویہ بیلہ جکدک ؛ اوروح که دائماً کندینی آرایور ، اوروح که دوروب دیکله نمندن کندینه قاجور .. »

شرق لایموت شاعری (مولانا) ده ؛ درونی بیلکندن کی حقیقته فصل ایشدیکنی شواکی مصرعه افاده ایتکده در :

یک محمد مردانہ مستانہ بکرمیم

تا علم بر ابریم بر معلوم رسیمیم

« مست .. فقط مردجه بر حله ایتدک ؛ علمی وردک ، معلومه آیردک ! » ایشته صنعتک سری بو (حله) ددر . عریلرک شرک جز نامنه اسم و برمک ایچون بومعنوی اختلاجلری آکلامق اوزره « صرعه » کلمسندن « مصرع » اصطلاحی چیقارملری یک معنادارد . روحزدن سرعتله یکن الهام بریلرینک صاحب لردق باقلا به بیلیمک ایچون بوتون قدرتمزله اولنرک اوسته آتیمق لازم . بپوک روحارده کی بدیی حسار و هیجانلر عاصی بر ییلدیرمدر ؛ اولنرک آنجق « حدس » ک قوت وجاذبه سنه تسلیم نفس ایدرلر .

حسن علی

یکن نسخہ مزده کی مصاحبه ک ایلمک ستونک اوننجی سطرند کی « ضور » کلمسی « ضور » و ایکنجی ستونک ۱۱ نجی سطرند کی « درمیانده » کلمسی « روحیانه » و عینی ستونک نهایتدن اوچنجی سطر « احساسیه مزج ایدمک الخ .. » شکنده اوله جقدر . تصحیح و عرض اعتذار ایدمیز . ۲۰۲